

"Харис харин тиктеи" (χάρις χάριν τίκτει), или "љубав рађа љубав"

Рецензија зборника "Звуци и боје Медитерана: Грчка и Кипар кроз очи и душу младих"

Грчки језик, један од најстаријих и најбогатијих у индоевропској породици, пружио је човечанству много више од обичног вокабулара – дао нам је и начин размишљања. Један од најлепших примера његове способности да нијансира емоције јесте љубав, за коју је изнедрио велики број термина: агапе (ἀγάπη) – божанска, безусловна и несебична љубав; ерос (ἔρως) – страствена и романтична љубав; филија (φιλία) – љубав пријатеља, заснована на дубоком поштовању и лојалности; сторге (στοργή) – природна и нежна породична љубав; харис (χάρις) – љубав која се даје као дар; манија (μανία) – опсесивна љубав и филаутија (φιλαυτία) – себелубље, као темељ истинске могућности да се воле и други.

Речју, од страственог ероса до безусловне агапе, Грци су нам показали да љубав није једнолична, већ комплексан феномен који задире у саму суштину људског постојања. Њихова пословица, "Харис харин тиктеи" (χάρις χάριν τίκτει), или "љубав рађа љубав", савршено описује универзални принцип који показује да се човеку и народу, који у темељу свог бића има љубав и лепоту коју нештедимице дели са другим људима и народима, увек се узвраћа љубављу и лепотом.

Да ово нису празне речи, најбоље сведочанство пружа управо зборник, "Звуци и боје Медитерана: Грчка и Кипар кроз очи и душу младих", који представља плод инспирације и дубоке љубави ученика и студената према хеленском свету. Ово издање, настало као одговор на конкурс поводом 20 година рада Лектората за грчки језик на Филозофском факултету у Нишу, није само колекција текстова, већ путовање кроз младу душу која истражује безвремени грчки дух.

Уредништво и комисија су с правом били одушевљени бројем и разноврсношћу радова, али пре свега, искреним емоцијама које провејавају из сваке речи. Зборник је лепо структуриран, дељењем радова на поезију, прозу и есеје у оквиру студентске и ученичке категорије, што омогућава лакше праћење и уживање у различитим жанровима.

Млади аутори својим радовима показују да на древну грчку благодат – харис (χάρις) и лепоту – то калос (τὸ κάλλος) одговарају правом филијом (φιλία) – љубављу која се гради на пријатељству, поштовању и заједничким вредностима. Зборник тако постаје права мозаичка слика узвратних осећања, која приказује како млади људи у Србији доживљавају и воле хеленски свет. Тако кроз 57 песничких, прозних и есејистичких радова, аутори нас воде на јединствено путовање кроз "звук и боје Медитерана".

Међу бројним драгуљима овог зборника, издвајају се следећи радови који су успели да пренесу аутентичну везу са Медитераном. Ученичка категорија обилује маштовитошћу и дубоким промишљањима. Посебну пажњу привлачи песма "Посејдонова туга: Песма о плавој гробници" Софије Петронић. Ова песма, која се одликује снажним стихом и емотивним набојем, упечатљиво дочарава митску димензију мора и његову повезаност са грчком и српском историјом, носећи дубоку поруку о сећању и морском плаветнилу које скрива страшне тајне страдања српског народа у Првом светском рату. Прозно дело "Дечак и сан" Јелисавете Ђорђевић води читаоца на путовање кроз дечачку машту која се преплиће са стварношћу Грчке, показујући како се кроз снове гради мост између култура и генерација. Есеј Анастасије

Катанић, "Грчка и Кипар, медитерански бисери који нас повезују", на вешт начин анализира културне и историјске везе између Србије и ова два медитеранска драгуља, подвлачећи њихов значај као споне међу народима. Есеј Ање Зоћевић, "Рај на земљи – Хиландар", показује да се та веза прожима и кроз духовност и историју, наглашавајући светост и значај грчког и српског православног наслеђа. Есеј Софије Бућић, "Стоичка филозофија у старој Грчкој и Зенон и путник", показује да поменута филија није само емотивна, већ и дубоко интелектуална, заснована на дивљењу према филозофском наслеђу које је обликовало свет. Студентски радови такође доносе дубоке увиде. "Мој Пелопонез" Александре Бркић кроз лична искуства ствара живу слику о лепотама Грчке, док "Пролог мислима Хроноса" Димитрија Китића промишља о времену и вечности, показујући дубоку везу са античком мишљу. Слично, рад Михајла Тијанића "Еп мудрости Грчке" истражује интелектуалне темеље грчке филозофије.

Наравно, сваки од 57 радова у овом зборнику, носи сопствену вредност и допринос целини. Иако није могуће детаљно коментарисати сваки појединачни рад, јасно је да су сви радови израз искрене љубави и пажљивог истраживања. Комисија је с правом истакла да многи аутори показују "велику уметничку зрелост", а они који немају изразит уметнички карактер пружају "вредне информације" које заједно граде свеобухватан увид у Грчку, Кипар и значај српско-грчких односа.

Ово издање, стога, није само прослава јубилеја Лектората за грчки језик на Филозофском факултету у Нишу, већ и подсетник на то како се кроз образовање и културну размену негују трајне везе међу народима, обогаћујући младе генерације знањем, емоцијама и поштовањем према богатом наслеђу Медитерана. То је истински леп мозаик који сведочи о снази љубави према култури и традицији, која се увек враћа кроз најлепша дела младих стваралаца.

Браница Токић